

FORME DE MANIFESTARE ALE CITITORULUI ÎNDRĂGOSTIT DE TEXTUL LITERAR

There Are Different Ways to Show Your Love for Literature

Lia FAUR FLORICA, Assistant Professor Ph.D.,
“Vasile Goldiș” Western University of Arad

Abstract: At first reading, the text of a book embraces you and gives you the feeling that you have met a dear person. The text is inspired by the meanings discovered by you, the one who first got in touch with its world. Not the same thing happens when, before reading it, the text was presented to you in detail, or you read several pages of criticism by others who knew it in a different manner from you. What in this language makes the reader shiver? The form that we propose is to provide a profile of the re-reading without metalanguage, just by the ordering of topics that could be points of reception of the original message.

Keywords: reading, reader, perception, interpretation

În interpretarea psihologică a operei literare pericolul este ca cercetătorul să se refere strict la condițiile care au determinat autorul să creeze împrejurările din operă, fără a avea însă vreo implicare în analiza funcției literare. Valorificarea acestui aspect aduce în discuție problema cunoștințelor științifice pe care le avea autorul respectiv. Pentru teoreticianul literaturii poate însemna un sprijin, iar dacă se are în vedere cititorul, este nevoie de o cercetare empirică privind nivelul de cunoștințe al acestuia. Astfel, se pătrunde în zona psihologiei empirice a comunicării literare, care vizează caracteristicile cititorului. S-a arătat că explicațiile psihanalitice, în cazul romanelor, nu conving cititorul, ci, mai degrabă, manifestările spontane ale inconștientului autorului.¹ Dacă analizăm opera lui Camil Petrescu, nu putem depăși optica psihologizării decât analizând-o la nivel de știință empirică a literaturii, care are ca bază empirică de date, posibilitatea de falsificare a teoriilor interpretative. După teoriile freudiene, asupra producțiilor literare, scriitorul se confundă până la un moment dat cu nevroticul, el ocupând, apoi, un loc între visătorul de zi și nevrotic. În acest fel, scrisul ca analiză a visului, se caracterizează prin împlinirea unor dorințe, în echilibru cu mecanismele inconștiente și conștiente ale gândirii. Astfel, textele literare pot fi interpretate paralel, precum simbolurile viselor. Dar la fel putem înțelege și receptarea literaturii, care activează aceleași procese ca în cazul autorului. Tot în manieră freudiană, receptorul se substituie autorului, dezvoltându-și o ”voluptate anticipativă” a textului, psihanaliza nu poate fi, deci, exclusă, ci inclusă în actul de receptare a operei literare. C. G. Jung separă tipurile de creație în: psihologic și vizionar. Primul include experiențe de viață, trăiri pasionale ale autorului, astfel că psihologul nu mai are ce adăuga, dincolo de cele afirmate. Al doilea, se referă la viziuni originare, astfel că apare nevoia de interpretare. După ce ia naștere textul, este nevoie de un cititor. Doar fără el, actul scrisului s-ar transforma într-o chestiune intimă.

¹ Robert Groeben, *Psihologia literaturii*, în ”Interpretarea psihologică a operei”, apud Oberndorf, Editura Univers, Traducere de Gabriel Liiceanu și Suzana Mihalescu, prefață de Gabriel Liiceanu, Editura Univers, București, 1978, p. 126

Camil Petrescu era la curent cu polemicile vremii pe marginea lecturii, cu intervențiile lui Anatole France în cronicile ziarelor și revistelor franțuzești sau cu negarea lecturii pe care o făcea sistematic Stéphane Mallarmé.² A fost la curent cu textul lui Marcel Proust din prefața traducerii sale *Sésame et les Lys* și cu alte considerații pe marginea lecturii. Pentru Proust, lectura era empatică, cu proiecții în celălalt, unde cititorul aplică cele citite la situația personală. Autorul are grijă ca cititorului să-i rămână partea lui de creație, să devină independent, de a se înțelege pe sine prin opera la care are acces. Procesul lecturii, după W. Iser, trebuie să aibă un caracter virtual, ”deoarece ea (n.n. lectura) nu se poate reduce nici la realitatea textului nici la subiectivitatea cititorului, și tocmai din această virtualitate își derivă ea dinamismul. Pe măsură ce cititorul trece prin diverse puncte de vedere oferite de text, și pune în relație diferitele sale viziuni și scheme, el pune opera în mișcare, și se pune de asemenea pe sine în mișcare.”³ Textul literar nu se desăvârșește decât în momentul lecturii. Ceea ce se va încadra în opera propriu-zisă, se compune dintr-un cod al textului, cu blancuri, însemne, cu ajutorul cărora cititorul trebuie să „construiască” opera. De aici se naște sintagma lui Antoine Compagnon⁴ de *cititor implicit*, care ar avea rolul de înlocuitor în lipsa *autorului implicit*. Astfel, moartea autorului nu se mai petrece, pentru că el și-a asigurat continuitatea. *Cititorul implicit* nu se confundă cu *cititorul real*, ci el doar îi propune acestuia un punct de vedere în privința coagulării textului. Cititorul real se intersectează cu mesajele cititorului implicit pentru a-l ajuta în descoperirea noii realități. Cititorul întrezărește uneori ceva din acel univers psihic al autorului și are presentimentul vag al descoperitorului, dar are nevoie de un bagaj ajutător. Aceste imagini sunt furnizate de text, uneori, însă ele constituie adevărate capcane pentru cine nu e „inițiat”. Bagajul cititorului real, compus din totalitatea normelor istorice, sociale și culturale, are un rol la fel de important în descifrarea „enigmei”. Pe măsura înaintării în text, opera se deschide, cu condiția respectării normelor impuse de cititorul implicit. Aplicându-și „bagajul”, în care și critica ocupă o parte, cititorul real va reuși să construiască noua operă. Autorul va rămâne, astfel, în viață, nuanțând puțin, sub forma unui fin dictator, care și-a aranjat rețelele în așa fel încât toți cei implicați în actul operei să-și facă bine treaba. I se poate reproșa autorului acest lucru pentru că cititorul nu are rol deplin, ci e confecționat, artificial, dar dacă se consideră că percepția sa este efectul afectivității, atunci șansa de a marca vizibil opera, este îndreptățită. Este singurul mod prin care el își poate asigura înțelegerea și aderarea în rândul cititorului dintr-o altă epocă, diferită de a sa.

Cititorul îndrăgostit

La o primă lectură, textul unei cărți te cuprinde în interior și îți dă senzația că ai întâlnit o ființă dragă. El este însuflețit de sensurile descoperite de tine, cel care ai luat primul legătura cu lumea lui. Nu același lucru se întâmplă când, înainte de a cunoaște textul, el ți-a fost prezentat în amănunt, sau ai citit diverse pagini de critică scrise de alții, care l-au cunoscut altfel decât tine. Roland Barthes vorbește despre faptul că orice limbaj devine vechi de îndată ce este repetat, așadar, stereotipul este cuvântul repetat.⁵ Până la urmă nu textul produce plăcerea, ci discursul intern care produce interiorizarea. Reprezentările pe care le

² Stéphane Mallarmé, *Oeuvres complètes*, Ed. Gallimard-Pléiade, Paris, 1945

³ Wolfgang Iser, *L'Acte de lecture. Théorie de l'effet esthétique*, Mardaga, Bruxelles, 1985, p. 21

⁴ Antoine Compagnon, *Demonul teoriei*, Editura Echinox, Cluj, 2007, pp. 165-181

⁵ Roland Barthes, *Plăcerea textului*, Editura Cartier, Chișinău, 2006, p. 36

realizează textul pot produce starea de grație, dar substratul e mereu altul. Dacă acest lucru se întâmplă după întâlnirea cu textul, atunci ai senzația unui iubit înșelat. Cineva îți violează viața intimă, iar violul, odată produs, lasă o traumă. Vei încerca să vezi textul cu aceeași privire de prima dată, dar, mereu, în minte îți vor veni cuvintele celorlalți. Poți să renunți, poți să suferi, poți să te izolezi, poți să te lupți. Legătura cu textul va dispărea în aceste forme de suferință. Cel care a fost înșelat, este cel îndrăgostit, iar de ce anume s-a îndrăgostit, hotărăște singur. În aceste momente, „*discursul îndrăgostit* - cum ar spune Roland Barthes – este de-o *singurăătate cumplită*”⁶ pentru că aceasta este soarta cărților bune, de a suferi sute de pagini de critică ce stoarce limbajul de vraja lui inițială. Toată ființa textului nu este decât limbaj, foi, istorie scrisă. Ce anume din acest limbaj produce freamătul ființei cititorului? Poate, cel care seamănă cu ceva trăit înainte de a citi, cu ceva văzut sau simțit în alt context.

Textul care produce plăcere este „acela care mulțumește, umple de euforie; acela care vine din cultură, nu rupe cu ea, este legat de o practică confortabilă a lecturii”⁷, cum spune Roland Barthes în *Plăcerea textului*. Este acel text care te face să-l citești „cu sufletul la gură”, să sari pasaje, să revii la un pasaj, pentru a-l devora mai repede. E ca o hrană pentru un animal înfometat.

Forma pe care o propunem este de a realiza un profil al cuvintelor prin recitare, fără metalimbaj, doar printr-o ordonare a unor subiecte ce ar putea constitui puncte de receptare a mesajului inițial, îndrăgostit. Am putea face un grafic al frecvenței cu care este pomenit Camil Petrescu printre contemporani, majoritatea celor care își afirmă dragostea pentru autor sau opera lui fiind femei, care au scris diferite studii, impresii sau doar l-au citit și l-au păstrat pentru sine. Amintim aici numele celor mai cunoscute: Florica Ichim, Ioana Pârvulescu, Irina Petraș, Elena Zaharia – Filipaș, Maria Vodă Căpușan, Cella Serghi, Lucia Demetrius, Anișoara Odeanu, Cecilia Constantinescu, Maria Botta, Leny Caler, Eugenia Marian (soție) și multe altele care scriu de acum. Unele au citit și au rămas în stadiul de ”îndrăgostire”, altele auscris critic, pierzând senzația dintâi.

Ana Blandiana își amintește cum știa, „pe dinafară”, între 14 și 16 ani, „scene și acte întregi” din teatrul lui Camil Petrescu:

„Nu știu dacă trebuie să-i fiu recunoscătoare lui Camil (i-am spus întotdeauna așa, ca unui prieten, eludând numele de familie banal) sau să regret felul în care m-a învățat să văd idei și să plătesc pentru ele până în pânzele albe. Nu am însă nicio îndoială că multe dintre deciziile mele de maturitate, ducând uneori până la pericol și până la ridicol refuzul compromisului, au avut legătură cu faptul că în adolescență am fost îndrăgostită de Gelu Ruscanu, de Ladima, de Pietro Gralla, de Bălcescu.”⁸

Maria Vodă Căpușan își începe volumul despre opera lui Camil Petrescu, amintindu-și momentul întâlnirii ei cu cartea *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și neînțelegerea titlului care semăna, după cum spune prozatoarea, „cu două versuri, parcă, într-

⁶ Roland Barthes, *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit*, traducere din franceză de Sorina Dănăilă, Editura Cartier, Chișinău, 2007

⁷ Roland Barthes, *Plăcerea textului*. Traducere de Marian Papahagi. Postfață de Ion Pop, Editura Echinoc, Cluj, 1994, p. 23

⁸ Ana Blandiana, „Un personaj de Camil Petrescu”, în *Acolada*, Nr. 2 (40), Anul V, 2011, p. 28

o asonanță tainică”⁹. Întâlnirea cu o carte pentru care să faci pasiune este asemănătoare cu întâlnirea marii iubiri.

Așadar, textul semnifică, devine iubit, îndrumător, măsură a gesturilor noastre. Dacă ne gândim la el ca la o ființă, ne impresionează fiecare nerv al său, care a produs în noi emoție sau revoltă. Cu siguranță, cititorul nu își amintește întreaga operă a lui Camil Petrescu, ci acele fraze care l-au făcut să vibreze cândva și la care vibrează încă.

Romanele lui Camil Petrescu amintesc de revelația lecturii, când cititorul se descoperă pe sine în fragmentele discursului ca în amprenta unui cod. Amintirea unor stări avute pe marginea unei lecturi trecute poate reveni printr-o simplă relecturare a unui citat, moment asemănător cu senzația lui Proust de a revedea „acea latură luminoasă care ieșea în relief din bezna nedeslușită, ca acelea pe care le luminează și le secționează vreun foc bengal sau vreo proiecție electrică, într-o clădire, din care celelalte părți rămân cufundate în întuneric”¹⁰. Deseori, se uită titlul cărții, dar revine în minte o imagine, o idee. Este ca un joc de cuvinte care produce stări. Organizarea textului pe o tematică anume ar „produce monștri”¹¹, deoarece ar lăsa impresia unei <<filosofii a dragostei>> acolo unde, de fapt, nu trebuie să te aștepți decât la o afirmare a ei.”¹²

Când vorbim despre dragoste, ea apare, psihologic vorbind, frumoasă. Această frumusețe sălășluiește în fundul memoriei noastre și ne așază mereu în dimensiuni noi ale existenței. Dacă experimentul lui Barthes s-a bazat pe texte de origine diversă, al nostru se va referi doar la opera lui Camil Petrescu și, uneori, la textele autorilor pe care i-a citit sau i-a menționat în scrierile sale, tot în urma unui discurs îndrăgostit.

Idei – Ielele – ființe feminine supranaturale, personificând aerul și apa, care dansează în poeni, înfășurate în văluri transparente, cu clopoței la picioare, iar, în urma lor, locul rămâne pârjolit; îl pedepsesc pe cel care se încumetă să le privească (*Dicționar de simboluri*)¹³

„Doar noaptea elfii se arată
Cu straiul lor ce-i ud în parte
Spre nuferi albi târăsc în ceață
Pe cel ce-n danț l-au dus spre moarte.”¹⁴

(Théophile Gautier – *Cincisprezece decembrie*)

Penciulescu

- ”Spune-mi din ce cauze suferi și-ți voi spune cine ești. E cazul prietenului nostru Saint-Just, care nu e obsedat decât de *idei*...Ce vrei? Dacă a descoperit într-o noapte cu lună jocul *ielelor*!...”

⁹ Maria Vodă Căpușan, *Camil Petrescu – Realia*, Editura Cartea Românească, București, 1988

¹⁰ Marcel Proust, *Swann (În căutarea timpului pierdut I)*, Traducere de Radu Cioculescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefață de Ov. S. Crohmălniceanu, Editura prntru Literatură, București, 1968, p. 55

¹¹ Roland Barthes, op. cit., p. 14

¹² Ibidem

¹³ Conf. Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 2007, p. 194

¹⁴ „C’est la nuit que les elfes sortent

Avec leur robe humide au bord

Et sous les nénuphars emportent

Leur valseur de fatigue mort;” (Théophile Gautier – *Le Quinze de décembre*)

- ”Ideile?...Ideile... Hm! Saint-Just, maică... uite... câtă vreme le vezi... totul e în ordine... Când au dispărut... după ce le-ai văzut, abia atunci e grav... Începe drama...”
- ”Jocul *ieielor*?... Un joc... un joc... și eu sunt victima acestui joc... Victima acestui negoț cu *idei*?”

Piele – (epidermă) ultima barieră a corporalității noastre, străpunse și batjocorite, – a pielii scose la mezat sau date/luate cu-mprumut¹⁵
 „...La Fontaine avait fait le portrait de l’artiste, de celui qui consent à ne prendre du monde que l’extérieur, que la surface, que la fleur. [C’est le contraire] du savant, du chercheur, de celui qui creuse ; et pendant que le savant cherche, l’artiste trouve ; celui qui creuse s’enfonce, et qui s’enfonce s’aveugle [...]. La vérité c’est l’apparence, le mystère c’est la forme, et ce que l’homme a de plus profond c’est sa peau. »

(André Gide, *Les Faux-Monnayeurs*)¹⁶

- Pielea nu este un simplu strat epidermic protector, ci înseși materializarea gândului.

Doamna T.

- ”Parcă un gând otrăvit mi s-a împrăștiat în sânge și mi-a uscat *pielea*.”

Amintirea – „Un suflet blând pe care nimicnicia-l doare

Vestigii luminoase din vremi trecute strânge!

Si soarele în zare s-a înecat în sânge...

În mine amintirea-ți e-o lacră de odoare!”

(Charles Baudelaire - *Armonie de amurg*)¹⁷

Maria Sinești

- ”*Lucrurile* astea crezi că le-ai uitat, pentru că te preocupă altceva, dar, închise în fundul sufletului, ele își păstrează frumusețea, cum păstrează pământul strălucirea sculelor de aur.”

Proust

- ”Firește, ceea ce palpită în adâncul meu trebuie să fie imaginea vizuală care, legată de această savoare, încearcă să o urmărească până la mine. dar se zbate prea departe, prea confuz; abia dacă percep reflexul neutru în care se amestecă vârtejul de necuprins al culorilor puse în mișcare; dar nu pot să deosebesc forma, să-i cer, ca singurului interpret posibil, să-mi tălmăcească mărturia contemporanei, tovarășei sale nedespărțite, savoarea, să-mi spună de ce împrejurare deosebită, de ce epocă din trecut a fost vorba.

¹⁵ Șerban Foarță, „Prefață” la volumul de poezie *Piele de împrumut*, Lia Faur, Editura Vinea, București, 2009

¹⁶ André Gide, *Les Faux-Monnayeurs*, Ed. Gallimard, Paris, 1937, pp. 333-334

¹⁷ „Un coeur tendre; qui hait le néant vaste et noir,

Du passé lumineux recueille tout vestige !

Le soleil s’est noyé dans son sange qui se fige...

Ton souvenir en moi luit comme un ostensor!” (Ch. Baudelaire – *Harmonie du soir*)

Va ajunge oare până la suprafața conștiinței mele clare, această amintire, clipa trecută pe care atracția unei clipe identice a venit de atât de departe, să o solicite, să o emoționeze, să o răscolească în adâncul meu? Nu știu. Acum nu mai știu nimic, amintirea s-a oprit, poate că a coborât din nou; cine știe dacă se va ridica vreodată din noaptea ei?”

Scrisoare - petecul de hârtie care îți conține ființa toată

Fred Vasilescu

- ”Că *scrisorile* acestea nu trebuie să mai rămâie în mâna Emiliei, pentru mine e o poruncă inexorabilă... Dacă m-aș găsi într-o expediție periculoasă și un camarad al meu ar cădea sufocat de nisip, uscat de sete, aș căuta cel puțin să-l îngrop ca să nu-l sfâșie șacalii... Mi se pare de prisos orice negociere cu ea. cred că ar deveni cu atât mai calculată, cu atât mai prudentă, cu cât aș oferi mai mult. Aș vrea să-i cer *scrisorile* sub pretextul că doresc să le copiez și eu. Și pe urmă să nu i le mai înapoiez. Dar chiar faptul că aș manifesta intenția de a le avea în copie i-ar sugera ei bănuiala că e cine știe ce valoare la mijloc... Mai mult, aș face-o foarte circumspectă și n-aș mai izbuti să le fur. Căci astă-seară le voi fura.”

Proust

- ”Mintea nu-și asimilează numai o foaie de scris acoperită cu litere. Dar îndată ce isprăvisem scrisoarea, m-am gândit la ea, ea a devenit un obiect de reverie, o *cosa mentale*, și o iubeam atât de mult, încât la fiecare cinci minute trebuia s-o recitesc, să o sărut. Atunci mi-am cunoscut fericirea.”

Trup – „Din aleantul trupului / sufletul se naște” (Lucian Blaga, *Catrenele dragostei*)¹⁸

Fred Vasilescu

- ”Ardea toată, cum nu mi se mai întâmplase să întâlnesc un *trup* arzând.”
- ”Mai rămân... Ieșim mai târziu la masă, împreună...”
- ” Dar din nou nu ghicește nimic, *trupul* îi e fără antene capabile să capteze realitatea clipei...”

Proust

- ”Uneori mă preocupă o idee: încep să scrutez pe-ndelete *trupul* iubit (asemenea naratorului care contemplă somnul Albertinei). A scruta înseamnă a scotoci: scotocesc *trupul celuilalt*, ca și cum aș vrea să văd ce are pe dinăuntru, ca și cum cauza mecanică a dorinței mele s-ar afla în trupul advers (parc-aș fi copiii aceia care demontează un ceas deșteptător pentru a afla ce înseamnă timpul). această operație este dusă la îndeplinire într-o manieră rece și mirată: sunt calm, atent, ca și cum m-aș afla în fața unei insecte ciudate, de care, brusc, nu-mi mai este teamă. Anumite părți ale trupului se pretează în mod cu totul particular acestei observații: genele, unghiile, rădăcina părului, obiecte de studiu foarte parțiale. Este evident că, astfel, sunt pe cale să fetișizez un mort. Dovada

¹⁸ Lucian Blaga, „Catrenele dragostei”, în *Mirabila sămânță*, Editura pentru Literatură, București, 1962

acestui fapt constă în aceea că, dacă trupul scrutat astfel ar ieși deodată din inerție, dacă ar începe să facă ceva anume, dorința mea s-ar schimba; dacă, de exemplu, îl văd pe celălalt gândind, dorința mea încetează de a mai fi perversă, redevine imaginară, revin la o Imagine, la un Întreg: din nou, iubesc.”

Noapte de dragoste – „Cine pentru o astfel de noapte bogată / N-ar da viața lui toată” (Mihai Eminescu, *Sara pe deal*)

Camil Petrescu

- ”Nu poți gândi obiectiv despre femeie decât dimineața când a plecat și te-a lăsat să te odihnești după o *noapte de dragoste*. <<Restul e literatură>> sau Strindberg.”

Andrei Pietraru

- ”Dar *noaptea*? *Noaptea* totul se schimbă... Ca într-o feerie... în care zâna învie după *miezul nopții*, ca să plece la ivirea zorilor. *Nopți calde și pătimașe*.”

Asemănare – „Les hommes se distinguent par ce qu'ils montre et se ressemblent par ce qu'ils cachent.” (Paul Valéry, *Melange*)¹⁹

Fred Vasilescu

- ”Este uimitor cât de mult *seamănă*, în reacțiile simțirii lor, doi oameni care iubesc, oricât ar părea că au caractere diferite. (Dar poate că au aceleași caractere și de aceea iubesc cu adevărat?) Determinismul psihologic e atât de mare, încât cu toată iluzia deosebiriilor de structură, sunt incidente de *asemănare*, amănunte, care te îngheață. Ca pe drumuri diferite să ajungi în același punct, îți dă emoția pe care o încearcă cel care, în pădure, vede că, ori în ce direcție ar merge drept înainte, ajunge mereu de unde a plecat.”

Proust

- „o ființă nu *seamănă* niciodată cu un drum drept, ci ne uimește cu ocolurile lui ciudate și inevitabile de care ceilalți nu-și dau seama și prin care ne este penibil că trebuie să trecem...”

Iubire sfârșită – „Cel dintâi jurământ pe care și l-au făcut vreodată două ființe omenești s-a săvârșit la poalele unei stânci ce se prăbușea; și-au luat drept martori ai statorniciei lor cerul, care nu-i măcar o clipă același; totul trecea, și în ei și în preajma lor, dar ei își credeau inimile scăpate de frământări. O, copii! veșnic copii!” (Denis Diderot, *Jacques fatalistul și stăpânul său*)²⁰

Andrei Pietraru

- ”Pe dumneata te-am ucis în mine... Ești *moartă*... mai *moartă* decât dacă n-ai fi existat niciodată...”

Pietro Gralla

¹⁹ Paul Valéry, *Melange*, apud *Dictionnaire des Citations françaises*, Larousse, Paris, 2000, p. 562

²⁰ Apud, *Dicționar de citate și locuțiuni străine*, Ediție revizuită și completată de Eugen și Paul B. Marian, Editura Enciclopedică Română, București, 1973, p. 193

- ”Dacă e vorba despre femeia care mi-a fost nevastă, pe care am iubit-o, e de prisos... Aceea e *moartă* de mult. E mai *moartă* decât dacă nu s-ar fi născut vreodată... Iar dacă este vorba despre dumneata, care ești o îngrijitoare plină de bunăvoință, nu văd de ce să teucid. În orice caz, m-ar plictisi să te lovesc cu sabia sau cu pumnalul...”

Pasăre - se spune că limba originară care s-a vorbit înainte de întâmplarea cu turnul Babel ar fi fost o limbă numită „limba păsărilor”, un limbaj de dincolo sau de dincoace de limbă (sau „limbajul visului și al conștiinței subliminale” la Jung).²¹

Doamna T.

- ”O simțeam și prin olandă, caldă ca un *trup de pasăre*.”
- ”De altfel nu trebuie să vă îndemn eu să faceți ceea ce oricum se va întâmpla. Iubiți-vă cât sunteți tineri, până nu este prea târziu, iubiți-vă ca păsările, fără să vă gândiți la aranjarea locuinței, sau ca florile din clasa numită Dioecia!”²²

Corp - „Ne îmbrăcăm în fiecare zi în corpul nostru, ca într-un limbaj deprins de prea multă vreme, învățând totodată aventura sacrificială a diferenței.” (Iulian Boldea)²³

„Corpul meu, ca o partitură muzicală, pe care celulele se aliniaza cuminte. În fiecare zi interpretez conștiincios muzica aceasta, alcătuită din frustrări, din eșecuri, din speranțe false, din capricii închipuite.” (Iulian Boldea)²⁴

Fred Vasilescu

- ...și parcă din senin am început să sufăr în tot *corpul* cum revin durerile dacă a trecut prea repede anestezicul

Ștefan Gheorgidiu

- ”Asta-i tot ce-mi rezervă viitorul? *Corpul* femeii atunci când vreau? Ce să fac cu el fără celelalte bucurii? Când știam că nu e nici el perfect. La un milion de femei abia de e una întreg frumoasă. Restul au nevoie de indulgență și înțelegere. Numai sufletul poate înlocui lipsurile. Și sufletul nevastă-mii...”

Doamna T.

- ”Am devenit tristă, căci din tot *corpul* mi s-a adunat un nod, ca un nucleu, în inimă.”

Amor – „În cosmogonia orfică, la originea lumii stau Noaptea și Vidul. Noaptea zămislește un ou, din care iese Eros, iar cele două jumătăți ale cochiliei sparte vor alcătui Cerul și Pământul.”²⁵

Fred Vasilescu

²¹ Conf. Andrei Pleșu, *Limba păsărilor*, Editura Humanitas, București, 2009

²² August Strindberg, *Salonul roșu*, Trad. de Corneliu Papadopol, Ed. Litera Internațional, București, 2010, p. 175

²³ <http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp>

²⁴ Ibidem

²⁵ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, op. cit., p. 373

- ”Va veni o vreme când amorul va dispărea, când cei care suferă din cauza iubirii vor părea ridiculi? Cine știe? Dar ce poate face starea de lucruri care va fi cândva, pentru cei de-acum... pentru cei care și-au încheiat ciclul revoluției pe planetă, sub această zodie de azi?”

Armonia sferelor – „Arhanghelul plângea pe puntea cristalină,
Căci răspândind efluvii de muzicalitate
A sferelor de aur procesiune lină
Aluneca în goluri fără finalitate.” (G. Călinescu, *Melancolia*)²⁶

Pietro Gralla

- ”Bunul meu Keir îmi spusese că miile de aștri, în mișcare perfectă în spațiile cerești, produc o *muzică* atât de *armonioasă* cum nu poate fi vreuna pe lume... Această *muzică* nu poate fi auzită însă niciodată, din pricina zgomotelor pământeste... Când eram pilot, și vegheam, învăluit în singurătate, pe corabie, în nopți spuzite de stele, îmi încordam auzul și pândeam să surprind *armonia sferelor* cerești în mișcare... Rămâneam așa ore întregi... Acum gândesc la fel... ore întregi lângă tine, și *armonia mișcărilor* tale tăcute îmi dă o idee despre armonia celestă care mă întovărășea ca pilot fără să o aud...”

Gol – Despre goluri și plinuri. Sfântul Augustin: <<Fă gol în tine să poți fi umplut. Ieși să se poată intra!>> (Iulian Boldea)²⁷

Pietro Gralla

- ”Ceea ce mi se părea poate convenit atunci, acum, când mă simt ca un val *gol*, mi se pare o scrisoare greșit adresată. Ce sens are să-mi spui acestea, astăzi, când eu nu mai sunt decât umbra unui om pe care-l credeam că există?”

Andrei Pițraru

- ”Va veni o clipă când *eurile* noastre, dezbrăcate de orice, ca la începutul începutului, vor fi față în față... asemănător de *goale*... Atunci îți voi ține umerii încheștați în pumnii mei... Te voi sili să mă privești în adâncul ochilor! Și mut... fără un gest măcar... fără șovăire... vei fi a mea!...”

Fred Vasilescu

- ”Ca și când aș fi vrut să văd ce ochi sunt înzestrați cu un asemenea trup, mi-am apropiat fața de ei. A întors capul cu un zâmbet rănit, cu ochii de un albastru umed, intens, pe care pupilele, mărite mult, îi făceau aproape negri acum, căutând un sprijin *în gol*.”

Ochii – „Ochiul, organ al percepției vizuale, este în mod firesc și aproape universal simbolul percepției intelectuale. Trebuie să luăm în considerare succesiv ochiul fizic, în funcția lui de receptare a luminii; ochiul frontal – al treilea ochi al lui Shiva; în sfârșit, ochiul inimii, și ochiul și inima primind lumina spirituală.” (*Dicționar de Simboluri*, Jean Chevalier, Alain Gheerbrant)

²⁶ George Călinescu, „Melancolia”, în *Opere, Poezii*, vol. II, E.P.L., București, 1937.

²⁷ <http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp>

Fred Vasilescu

- ”Cu silnicie am vrut să-i stăpânesc *ochii*, dar s-a întors tot mai mult.”
În urma numeroaselor lecturi, cititorul începe să-și piardă „inocența”, atingând aceleași „mari”, „extraordnare” opere ale „marilor clasici”. Ghilimelele nu sunt pentru a minimaliza caracterul acestor scrieri, ci pentru a evita clișeele în care cade adesea cititorul. Apare și aici „păcatul stereotipiei”, analizat pe Marcel Proust în multe din paginile sale. Momentul, întâmplarea, imaginea care a determinat opera primește o altă formă prin receptările comune, erodate adesea, prin care trece. Dar pentru a împropăta sufletul și spiritul, este nevoie de o reîntoarcere la texte și o re-citire a lor din alt unghi. O pânză dată la o parte de pe un mobilier cu stil, care te-a fascinat în copilărie.

Despre Camil Petrescu s-au scris sute de pagini, mai mult sau mai puțin favorabile, și se mai scriu încă. Întrebat repede, oricine poate să-și amintească câteva cuvinte care caracterizează opera lui: autenticitate, anticalofilism, substanțialism, radicalism, proustianism, dar, în acest fel nu se reproduc decât niște clișee, iar Camil Petrescu dispăre puțin câte puțin în spatele acestor ziduri groase și roase.

Recitind un text în acest mod al „discursului îndrăgostit”, lectorul respectă legile lui Camil Petrescu în privința anticalofilismului, și chiar constituit din fragmente, această abordare trimite la autenticitatea operei sale. Dacă Proust își compară creația cu o catedrală sau cu o simfonie, Camil Petrescu își construiește un câmp în care cresc flori adevărate. Spiritul operei sale este cel al Adevărului trăit care se cunoaște prin raportarea la propria persoană, folosind pronumele ca o poreclă a celui ce se vrea prezent în tot ce înseamnă realitate trăită și nu neaparat cu rol de operă autobiografică. *Opera modernă* nu este sintagma preferată a scriitorului român, “modernismul e oarecum ca iaurtul, trebuie mâncat proaspăt, că pe urmă lasă zer”²⁸, spune el în *Teze și antiteze*. De aceea, secretul său constă în modernitatea romanului în afara modernității.

Bibliografie

Anzieu, Didier, *Psihanaliza travaliului creator*, Editura Trei, Traducere din limba franceză și prefață de Bogdan Ghiu, București, 2004.

Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, traducere din franceză de Marian Papahagi, Editura Cartier, Chișinău, 2006.

Barthes, Roland, *Fragmente dintr-un discurs îndrăgostit*, traducere din franceză de Sorina Dănăilă, Editura Cartier, Chișinău, 2007.

Blaa, Lucian, „Catrenele dragostei”, în *Mirabila sămânță*, Editura pentru Literatură, București, 1962.

Blandiana, Ana, „Un personaj de Camil Petrescu”, în *Acolada*, Nr. 2 (40), Anul V, 2011.

Călinescu, George, „Melancolia”, în *Opere, Poezii*, vol. II, E.P.L., București, 1937.

²⁸ Camil Petrescu, „Modernism modern”, în *Teze și antiteze*, op. cit., p. 239

- Compagnon, Antoine, *Demonul teoriei*, Traducere de Gabriel Marian și Andrei-Paul Corescu, Editura Echinocțiu, Cluj, 2007.
- Deleuze, Gilles, *Logique du sens*, Collection "Critique", Les Edition de Minuit, Paris, 2005.
- Dictionnaire des Citations françaises*, Larousse, Paris, 2000.
- Dicționar de citate și locuțiuni străine*, Ediție revizuită și completată de Eugen și Paul B. Marian, Editura Enciclopedică Română, București, 1973.
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri*, Editura Vox, București, 2007.
- Freud, Sigmund, *Opere esențiale*, vol. 10 – "Eseuri de psihanaliză aplicată", Traducere și note introductive: Vasile Dem. Zamfirescu, Editura Trei, București, 2010.
- Foartă, Șerban, „Prefață” la volumul de poezie *Piele de împrumut*, Lia Faur, Editura Vinea, București, 2009.
- Foucault, Michel, *Ce este un autor? Studii și conferințe*, Traducere de Bogdan Ghiu și Ciprian Mihali, Cuvânt înainte de Bogdan Ghiu, Editura Ideea Design&Print, Cluj, 2004.
- Gide, André, *Les Faux-Monnayeurs*, Ed. Gallimard, Paris, 1937.
- Groeben, Robert, *Psihologia literaturii*, în "Interpretarea psihologică a operei", Editura Univers, Traducere de Gabriel Liiceanu și Suzana Mihalescu, Prefață de Gabriel Liiceanu, Editura Univers, București, 1978.
- Jung, Gustav, *Opere complete*, "Despre fenomenul spiritului în artă și știință", Editura Trei, București, 2007.
- Strindberg, August, *Salonul roșu*, Trad. de Corneliu Papadopol, Ed. Litera Internațional, București, 2010.
- Petrescu, Camil, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Editura pentru Literatură, București, 1962.
- Petrescu, Camil. *Patul lui Procust*, Editura Minerva, București, 1982.
- Petrescu, Camil. *Danton, Bălcescu*, Editura Albatros, București, 1964.
- Petrescu, Camil. *Mitică Popescu. Act venețian*, Editura Albatros, București, 1964.
- Petrescu, Camil. *Suflete tari. Jocul ielelor*, Editura Albatros, București, 1964.
- Pleșu, Andrei, *Limba păsărilor*, Editura Humanitas, București, 2009
- Proust, Marcel, *Swann (În căutarea timpului pierdut I)*, Traducere de Radu Cioculescu, cuvânt înainte de Tudor Vianu, prefață de Ov. S. Crohmălniceanu, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Vodă Căpușan, Maria, *Camil Petrescu – Realia*, Editura Cartea Românească, București, 1988.

Pagini WEB

<http://www.scribd.com/doc/39307506/Tratat-Despre-Corp>